

III Η υφή

Η νεκρή φύση συνεχίζει ακόμα να αποτελεί θέμα και πεδίο έρευνας στις εκφραστικές αναζητήσεις της σύγχρονης τέχνης.

17. Γκόινγκς, «Απόλαυση», 1994.

Οι Φωτορεαλιστές, όπως ο Γκόινγκς, επηρεασμένοι από την αμεσότητα και την αλήθεια της φωτογραφίας, αντιγράφουν την πραγματικότητα ζωγραφικά σαν να τη βλέπουν μέσα από φωτογραφικό φακό.

18. Λιχτενστάιν, «Κολάζ με πινελιές και νεκρή φύση», 1996.

Ο Λιχτενστάιν, μέσα από το κίνημα της Ποπ Αρτ*, χρησιμοποίησε ως θέματα τα καθημερινά αντικείμενα της σύγχρονης βιομηχανικής καταναλωτικής κοινωνίας αναδεικνύοντας το στοιχείο της αναλωσιμότητας.

Πώς χρησιμοποιούνται τα υλικά από τον Παύλο και τον Λιχτενστάιν στα έργα τους;
Πώς σχετίζεται το έργο του Γκόινγκς με τη ζωή μας;

19. Παύλος, «Καφάσι με φρούτα», 1990-94.

Ο Παύλος με αφορμή την έκθεσή του στο Παρίσι, «Αφιέρωμα στην Ποπ Αρτ», 2005 σημειώνει: «*Η φιλοσοφία μου και η θέση μου ήταν να δώσω να δουν και οι άλλοι στα αντικείμενα της καθημερινής ζωής τα πιο κοντινά στον άνθρωπο, λίγη χαρά, λίγη μαγεία και λίγη ομορφιά.... Βλέπω την ποίηση και τη μαγεία μέσα στα αντικείμενα της καθημερινότητας και το δίνω να το δουν και οι άλλοι. Αγαπώ το χρώμα και τη φόρμα που δίνουν δύναμη στη ζωή μου. Έμεινα για αυτόν το λόγο ο μικρός νεαρός της Πελοποννήσου, ο οποίος διασκεδάζει με το τίποτα και χαιρετάει με όλα κάτω από τον ήλιο.*»

Η υφή

III

ΥΛΙΚΑ 1. Υλικά σχεδίου και ζωγραφικής: μπλοκ σχεδίου, μολύβια Β, 4Β, γόμα, ξύστρα, χάρακας, ξυλομπογιές, παστέλ, μπλοκ ακουαρέλας, τέμπερες, πινέλα, χαρτί, πανί, σφουγγάρι, άμμος, πριονίδια, ξυλαράκια, κλωστές κ.ά. **2.** Υλικά γλυπτικής: α. πηλός που στεγνώνει χωρίς ψήσιμο, χοντρό καρφί, μαχαιράκι, β. χάρτινα κουτιά και ρολά, χαρτόνια, κόλλα, ψαλίδι, συρραπτικό.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Αφού παρατηρήσετε ένα κομμάτι από μάρμαρο, ένα φύλλο και ένα κομμάτι ξύλο, να ζωγραφίσετε την υφή της επιφάνειάς τους. Να μιμηθείτε τα νερά, τις ρωγμές και τις αποχρώσεις του μαρμάρου, τις νευρώσεις και το χρώμα του φύλλου, τα νερά, τους ρόζους και τις αποχρώσεις του ξύλου.

2. Να ζωγραφίσετε επάνω σε ένα θέμα με ματιέρες.

3. Να σχεδιάσετε εκ του φυσικού μια νεκρή φύση.

4. Να δημιουργήσετε μια τρισδιάστατη νεκρή φύση, επιλέγοντας από τα υλικά: πηλό ή χαρτί.

«Απαγορεύεται να ΜΗΝ αγγίζετε!»

Με την προτροπή αυτή μας υποδέχεται το μουσείο Αφής (Δοϊράνης 198, Καλλιθέα), όπου οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να αγγίξουν και να ψηλαφήσουν αγάλματα, αγγεία, γλυπτά, πιστά αντίγραφα των πρωτοτύπων που εκτίθενται σε μουσεία της χώρας μας.

ΓΛΩΣΣΑΡΙ – ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ

Μιχαήλ Άγγελος (Michelangelo Buonarroti, 1475-1564): Ο ζωγράφος, γλύπτης και αρχιτέκτονας της περιόδου της Αναγέννησης έζησε ανάμεσα στη Φλωρεντία και τη Ρώμη όπου δημιούργησε τα περίφημα έργα του (τοιχογραφίες στο θόλο του Παπικού παρεκκλησίου Καπέλα Σιζτίνα, τα γλυπτά Πιετά και Δαβίδ, την πλατεία του Καπιτωλίου, το Παλάτσο Φαρνέζε κ.ά.).

<http://www.scultura-italiana.com/Galleria/Michelangelo/index.html>

Αναγέννηση: Η «νέα» εποχή στην κοινωνία, τον πολιτισμό και τις τέχνες που ξεκίνησε το 14ο αιώνα στις πόλεις - κράτη της Ιταλίας και εξαπλώθηκε σε όλη την Ευρώπη. Ως κύρια χαρακτηριστικά μπορούν να αναφερθούν η αυξανόμενη κοσμική εξουσία, η πίστη στη δύναμη και την αξιοπρέπεια του ανθρώπου και η αναγέννηση της παλαιάς τέχνης Ελλήνων και Ρωμαίων με την ταυτόχρονη ανανέωσή της.

Μπαρόκ: Όρος που αφορά τις τέχνες του 16ου-17ου αιώνα με χαρακτηριστικά το υπερβολικό, την αντίθεση, την κίνηση και το δυναμισμό, τη θεατρικότητα, τον εμπλουτισμό με διακοσμητικά στοιχεία κ.ά.

Ερνστ (Max Ernst, 1891-1976): Ο Γερμανός Σουρεαλιστής ζωγράφος επινόησε και χρησιμοποίησε διάφορες τεχνικές (φροτάζ, ντεκολάζ) ώστε να εισαγάγει στη δημιουργία του εικαστικού έργου το τυχαίο (κάτι αντίστοιχο με την αυτόματη γραφή στη λογοτεχνία). http://www.metmuseum.org/special/Max_Ernst/images.asp και <http://www.tendreams.org/ernst.htm>

Σουρεαλισμός - Υπερρεαλισμός: Καλλιτεχνικό κίνημα ποιητών (Μπρετόν, Ελιάρ) ζωγράφων και γλυπτών (Νταλί, Ερνστ, Αρν) που ξεκίνησε το 1924, είχε ως στόχο την ανάμιξη του λογικού με το παράλογο και, χρησιμοποιώντας τα όνειρα, το τυχαίο και τον αυτοματισμό, τη δημιουργία μιας νέας πραγματικότητας. Στην Ελλάδα εκπρόσωποι του Υπερρεαλισμού υπήρξαν ο Εγγονόπουλος (ποίηση και ζωγραφική) και ο Εμπειρικός (ποίηση).

Καραβάτζιο (Michelangelo Merisi da Caravaggio, 1573-1610): Ο Ιταλός ζωγράφος της περιόδου του Μπαρόκ ζωγράφιζε θέματα που σπάνια είχαν χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν, ενώ απέδωσε γνωστά βιβλικά θέματα με έναν τρόπο που απέιχε από τα καθιερωμένα πρότυπα της εποχής, θυμίζοντας συχνά σκηνές της καθημερινότητας. Διαμόρφωσε ένα ρεαλιστικό ύφος στη ζωγραφική με τη χρήση φωτοσκιάσεων και φωτεινών αντιθέσεων. <http://www.caravaggio.com/#>

Ποπ Αρτ: Καλλιτεχνικό κίνημα που εκδηλώθηκε στα μέσα της δεκαετίας του '50 στις ΗΠΑ (Γουόρχολ, Λιχτενστάιν, Όλντενμπουργκ) και μεταφέρθηκε στη Μ.Βρετανία (Μπλέικ, Χόκνεϊ, Χάμιλτον). Η βασική ιδέα ήταν ότι η μαζική, λαϊκή κουλτούρα της μεγαλούπολης (κινηματογραφικές ταινίες, διαφημίσεις, μουσική ποπ, κόμικς) και τα καταναλωτικά αγαθά μπορούσαν να γίνουν η πρώτη ύλη μιας νέας αισθητικής και μιας νέας τέχνης.

III

Ο όγκος και ο χώρος

ΘΕΜΑ 2

ΜΟΡΦΙΚΑ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο όγκος και ο χώρος ως μορφικά στοιχεία των Εικαστικών τεχνών

2.1. Ο όγκος στη γλυπτική

1. «Η Κοίμηση της Θεοτόκου», ανάγλυφο από το Γοτθικό καθεδρικό ναό του Στρασβούργου, περ. 1230. Οι μορφές είναι σχεδόν ολόγλυφες, ώστε ο θεατής να τις αντιλαμβάνεται ακόμα και από μεγάλη απόσταση.

2. Η αψίδα του Κωνσταντίνου στη Ρώμη, 312-15.

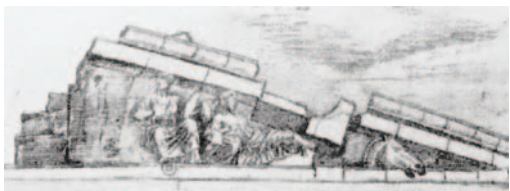

3. Ντονατέλο*, «Συμπόσιο του Ηρώδη», 1425.

Το μπρούτζινο ανάγλυφο από το Βαπτιστήρι της Σιένα χωρίζεται σε τρία επίπεδα, από το υψηλό μέχρι το χαμηλό. Στο πρώτο επίπεδο παρουσιάζονται οι καλεσμένοι της γιορτής, στο μεσαίο οι μουσικοί, ενώ στο πίσω παριστάνεται η εκτέλεση του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή.

Να εντοπίσετε τα χαμηλά, τα υψηλά ανάγλυφα και τα ολόγλυφα μέρη στην αψίδα του Κωνσταντίνου. Γιατί νομίζετε ότι χρησιμοποιούνται όλα αυτά;

Ο όγκος και ο χώρος

4. 5. Άλογο από την Ακρόπολη των Αθηνών, 5ος π.Χ. αι.

Τα γλυπτά που εντάσσονται σε μνημεία συμβάλλουν στη μορφή και το νόημά τους. Στο σχέδιο βλέπουμε τη θέση του αλόγου στο αέτωμα, και πώς το στόμα του βγαίνει έξω από αυτό.

Οι σύγχρονοι γλύπτες δημιουργούν έργα με διάφορα υλικά και πολλές φορές συμβολικές προεκτάσεις.

5.

6. Καπράλος, «Πληγωμένο άλογο», 1959.

Ο ιστορικός τέχνης Χρ. Χρήστου αναφέρει: «Στα πιο σημαντικά έργα του Καπράλου, έχουμε μία πλαστική που συνδυάζει τη λιτότητα της αρχαϊκής τέχνης με τον προβληματισμό και την εσωτερική ανησυχία της σύγχρονης, την πηγαιότητα της έμπνευσης με τη γνησιότητα της εκτέλεσης, τη μορφική πληρότητα με την εκφραστική δύναμη. Γλύπτης όσο και πλάστης ο Καπράλος, δουλεύει με την ίδια ένταση την πέτρα και το μέταλλο...»

7. Όλντενμπουργκ, «Γιάντιος μαλακός σουηδικός διακόπτης», 1966.

Με μουσαμά, ύφασμα και βινύλιο ο καλλιτέχνης δημιούργησε έναν τεράστιο διακόπτη, προτείνοντας μια διαφορετική προσέγγιση στα σύγχρονα βιομηχανικά αντικείμενα, ίσως μια πιο ανθρώπινη εκδοχή της τεχνολογίας.

8. Αρσιπένκο, «Μεντράνο II», 1913.

Η μορφή έχει δημιουργηθεί από βαμμένα βιομηχανικά υλικά και προβάλλεται επάνω σε βάση και εμπρός από ένα μουσαμά με ξύλινο πλαίσιο.

III Ο όγκος και ο χώρος

2.2. Προτάσεις για κατασκευή ανάγλυφων και γλυπτών

Ένα υλικό που μπορούμε να επεξεργαστούμε για να δημιουργήσουμε έργα ή διακοσμητικά με ανάγλυφα στοιχεία, είναι τα φύλλα αλουμίνιου ή χαλκού.

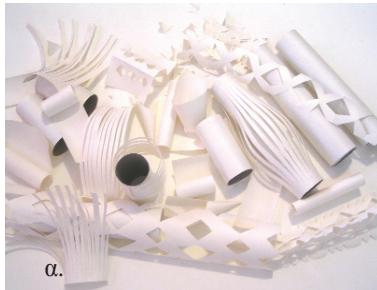

α. Επάνω στο φύλλο αλουμινίου κάνουμε το σχέδιο με μαρκαδόρο.

β. Το ακουμπάμε σε μαλακή επιφάνεια και με ένα στυλό ή κάποιο σκληρό και λεπτό εργαλείο πιέζουμε ή χτυπάμε βάσει του σχεδίου μας. Δημιουργούμε έτσι σταδιακά το ανάγλυφο, που θα προβληθεί από την ανάποδη πλευρά και μπορεί τέλος να διακοσμήσει ένα αντικείμενο (Εικ.9).

Με αφετηρία το έργο του Ανρί Λοράνς, «Κλόουν», 1915, ένα κυβιστικό γλυπτό από χρωματισμένο ξύλο (Εικ.10), μπορούμε να φτιάξουμε τρισδιάστατες φιγούρες.

Χρησιμοποιούμε χάρτινα αντικείμενα (ρολά, κουτιά) και δημιουργούμε ακόμα κάποιες φόρμες, διπλώνοντας, χαράσσοντας και κόβοντας το χαρτί (Εικ.α). Συνθέτουμε τις χάρτινες φόρμες, ώστε να σχηματίζουν μια ανθρώπινη μορφή. Τις συναρμολογούμε κολλώντας και αν θέλουμε, χρωματίζουμε (Εικ.11).